

107-боб. Қул «Сайидим», деса бўладими?

17:00 / 02.02.2021 1570

قَالَ مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلِ الْإِسْرَائِيلِيِّ بْنِ لِيَانَ عُرِّعَ لِيَانَ فِي ضَرْبِ رَهْ بِيَابِ نَعِ
يَتَّبِعُونَ وَيَبْرُكُكُمْ لَمَّا نَلَوْقِي الْوَيْتَمَ أَوْ يَذْبَعُكُمْ كَذَحِّ النَّالِ وَقِي الْإِ
بَّرْلِ أَوْ أَنْوَكُكُمْ لَمَّا كُنْتُمْ فِي سَوِيٍّ سَوِيٍّ وَتَاتَتْ وَتَاتَتْ فِي لُقَيْلٍ
«لَجَّ وَرَعَّ لِيَانَ».

Абу Хурайрадан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Бирортангиз «қулим», «чўрим», демасин. Мамлуклар «Роббим» ва «Роббиям», демасин. «Ўғлим», «қизим», «сайидим», «сайидам», десин. Ҳаммангиз мамлуксизлар. Робб Аллоҳ азза ва жалладир», дедилар».

Шарҳ: Демак, Аллоҳ таолодан бошқани «Роббим» дейиш мумкин эмас экан. Арабларда хўжайинни «Роббим» дейиш одати бор.

Ушбу ҳадис ҳам қулларнинг манфаатини ифодаладиган ҳукмларга оид ҳадислардандир. Унда ҳатто оддий суҳбатда, муомалада ҳам қул ва чўриларнинг иззатини пастлатувчи сўзларни ишлатиш мумкин эмаслиги таъкидланмоқда.

قَالَ مَلَسَ لِيَانَ الْإِسْرَائِيلِيِّ بْنِ لِيَانَ عُرِّعَ لِيَانَ فِي ضَرْبِ رَهْ بِيَابِ نَعِ
يَتَّبِعُونَ وَيَبْرُكُكُمْ لَمَّا نَلَوْقِي الْوَيْتَمَ أَوْ يَذْبَعُكُمْ كَذَحِّ النَّالِ وَقِي الْإِ
بَّرْلِ أَوْ أَنْوَكُكُمْ لَمَّا كُنْتُمْ فِي سَوِيٍّ سَوِيٍّ وَتَاتَتْ وَتَاتَتْ فِي لُقَيْلٍ
«لَجَّ وَرَعَّ لِيَانَ».

«نَاطِيَّ شَلَا مُكَّنِّي رَجَحْتُ سَيَّ».

Муторрифдан ривоят қилади:

«Отам айтдики:

«Бану Омир вафди таркибида Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига бордим. Улар:

«Сиз бизнинг саййидимизсиз», дейишди. Шунда у зот:

«Саййид - Аллоҳдир», дедилар.

«Сиз энг афзалимизсиз ва энг улуғимизсиз», дейишди.

«Мана шу сўзингизни айтинг. Шайтон сизларни ўзига малай қилиб олмасин», дедилар».

Шарҳ: Яъни улуғлаш маъносида шариатга тўғри келмайдиган гапларни гапирманглар.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ғоятда камтар, тавозеъли инсон бўлганларидан, Исломига янги кирган умматларининг «Сиз саййидимизсиз» деган сўзларини рад қилиб, «Саййид фақат Аллоҳдир, менга нисбатан бундай гап айтманглар», дедилар.

Бундан аввалги ҳадиси шарифда хожалар қул ва чўриларни ерга урувчи номлар билан атамаслиги ҳақида, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзлари мамлукларга хожаларини «саййидим», «саййидам», десин», деб тавсия берганлари ҳақида сўз борган бўлса, бу ҳадиси шарифда қул ва чўрилар ўз хўжайинларини улар сазовор бўлмаган улуғворлик номлари билан аташлари дуруст эмаслигига ишора қилинмоқда.

Мазкур вакиллар гуруҳининг Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга «Сиз саййидимизсиз», деган гаплари айнан у зотга Аллоҳ таолога хос сифатни бериш маъносида бўлгани кўриниб турибди. Улар ўз улуғларини шу каби сўзлар билан атаб келган эдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам янги мусулмонлар эски фикрлари асосида «Набийлик ҳам дунёвий ишларга ўхшаш саййидлик илинжидаги омил» деган фикрга бориб қолмасинлар, деган мақсадда уларни «саййид» дейишдан қайтардилар, холос.

Аслида эса ўзлари Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган ҳадисда «Қиёмат куни мен Одам фарзандининг саййидидирман», деганлар.

«Одоблар хазинаси» китобидан